

Izhaja vsako drugo soboto.

Naročnina: 5 Din četrtletno, 10 Din polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ulica 54.

Boj proti draginji

Svet pretresa težka gospodarska kriza. Čitamo, da je milijone in milijone delavcev in nameščencev brez posla. To varne ustavljajo obratovanje, racionalizirajo produkcijo ter skušajo z vsemi sredstvi poceniti produkcijo, da si olajšajo konkurenčno sposobnost.

Ne samo posameznik si prizadeva, da od svojega obrata odvrne krizo, tudi države kot take s svojo zakonodajo in gospodarsko politiko iščejo pota in sredstva, kako dvigniti gospodarsko moč države, zlasti dobiti za svoje prebivalstvo primerno zaposlitev. Državam njih lastna sredstva v tej veliki gospodarski borbi ne zadoščajo več, iščejo izhod na širši osnovi. Sklepajo mednarodne trgovske pogodbe, v katerih si skušajo zagotoviti kolikor mogoče veliko ugodnosti za svojo izvozno in uvozno gospodarstvo, države iščejo politična prijateljstva na vse strani, izpodrivajo sosede in vsakega, kateri se jim zdi nevaren ali kateri je na poti načrtom za gospodarski razmah. Vidimo, da se Društvo narodov na vse načine prizadeva, kako v svetovno gospodarstvo prinesiti neki mir in uteho, zdrav razvoj, kateri bi po možnosti zadovoljeval na vse strani.

Zdi se pa, da za sedaj vporabljana in uveljavljena sredstva in metode ne prinašajo uspehov in da gre gospodarska in s tem socialna kriza svojo neizprosno pot naprej. V zadnjem času se vedno bolj pojavljajo glasovi o tem, da postaja gospodarska kriza tudi v Ameriki občutna. Slišimo o nemirih brezposelnih. Kriza obema ves svet. V Ameriki skušajo krizi priti v okom na ta način, da zvišujejo delavcem mezde in da jim s tem dajejo možnost, da morejo več kupovati. Toda ta metoda ima v sebi mnogo nevarnosti in je morda zaenkrat še vzdržljiva samo v Ameriki, kjer razpolagajo podjetja z ogromnimi denarnimi sredstvi.

V Evropi opažamo, da so posamezne države prišle do prepričanja, da more biti najuspešnejša borba proti gospodarski krizi le borba proti draginji. Ta zavest in to prepričanje je v zadnjem času dobilo posebno močan poudarek v Nemčiji, v Čehoslovaški in v Italiji. Kot najvažnejša točka notranje državne politike v teh državah je znižanje cen na celi črti. Vsesplošno znižanje cen more imeti za posledico znižanje produkcijskih stroškov, s tem pocenitev produkcijskih predmetov, kateri morejo na ta način postati konkurenčni. Znižanje cen zviša konzum, potrebo, daje večjo zaposlitev in razmah trgovine. Politika znižanja cen mora biti zelo previdna, da ne ustvari še večjega nereda v gospodarskem življenju. Ta politika mora imeti točno in vsestransko izdelan načrt, kateri mora imeti polno avtoriteto. Politiko znižanja cen je treba regulirati: s strogimi zakoni, katerim je

zajamčeno vsestransko spoštovanje in izvajanje. Politika znižanja cen po zdravih in dobro premišljenih načelih je morda res edina, katera je sposobna, ako ne odstraniti, pa vsaj znatno ublažiti sedanjo gospodarsko krizo. V naši državi zlasti tožimo o agrarni krizi, češ, da kmetijski produkti nimajo cene. Do sedaj smo skušali to krizo reševati na ta način, da smo skušali dvigniti ceno kmetijskim produktom. Mislim, da ta pot ni pravilen in da zelo težko pripelje do cilja. Treba je kmetu omogočiti, da bo s sedanji nizkimi cenami svojih produktov lahko kril svoje potrebščine, katere so mu potrebne za življenje in za obdelovanje polja. Malo je verjetno, da bi pri vsesplošni krizi, katera straši vsepovsod, dosegli zvišanje cen za naše izvozne poljedelske predmete. Produkcija pada ter narod nima sredstev, da bi kupoval. Če ne produktov je treba prilagoditi kupni moči prebivalstva.

Težak problem je to. Vendar pa ni nerešljiv. Na prvi pogled n. pr. vidimo, da je ustvarjanje monopola za določanje cen skrajno škodljiv pojav, katerega učinek je mogoče ublažiti. Karteli in vse različne zveze producentov so skoro brez vsake kontrole, ko vendar ni dvoma, da je kontrola skrajno potrebna, zlasti v pogledu, v koliko so cene res v skladu s produkcijskimi stroški in s splošnim načelom gospodarske produkcije. V času težke gospodarske krize leži skoraj na dlani, da bi bilo skrajno potrebno in koristno na strogo sistematičen način kontrolirati vse cene. Ni vedno resnica, da se cene vedno ravna po povpraševanju in da je danes vsakdo sam prisiljen, da cene drži kar najbolj nizko. Podjetja, katera imajo za svoje produkte monopol, ali katera so ravno v svrhu dosega kar najvišje cene kartelirana, določajo cene po svoji moči, ne po produkcijskih stroških ali po konzumu. Nalogo sistematične kontrole cen naj bi izvrševal poseben zakon o kontroli cen s pomočjo posebnih odborov ali svetov v občinah, srezih in banovinah. Studij cen bi prinesel marsikaj zelo zanimivega ter bi pokazal, da je v današnjih cenah marsikaterega produkta mnogo gnilega in nemoralnega, kar zelo škodljivo vpliva na gospodarsko in socialno življenje. V splošnem bo seveda obveljalo načelo svobodnega določanja cen, toda samo tam naj to načelo obvelja, kjer cene res določa zdrava konkurenca. Povsod drugod pa mora cene država kontrolirati in regulirati.

Spraviti v sklad cene s kupno močjo prebivalstva je najbrže res edino sredstvo, katero more gospodarsko življenje dvigniti in odstraniti najrazličnejše socialno škodljive pojave. Vidi se, da so vsa druga sredstva odpovedala.

besedo v javnosti, samo zato, da ne škodujemo ugledu zbornice pri njenem nastajanju, ali damo celo njenim nasprotnikom orožje, da nastopajo proti delavski zbornici. Tako je prišla ljubljanska delavska zbornica do ugleda in spoštovanja v vsej naši javnosti, tudi pri njenih nasprotnikih. Vse priznava njeno delo, ki je veliko in uspešno in naj je bilo tudi izvedeno v najneugodnejših razmerah.

Lep razvoj ljubljanske delavske zbornice je bil pa mogoč zato, ker so pri zborničnem delu sodelovale vse strokovne organizacije, ker je zbornica sklepala s pomočjo in nasveti vseh. Harmonično sodelovanje je bilo v ljubljanski delavski zbornici in v čast marksističnim zastopnikom v Zbornici je priznati, da so nastopali v sodelovanju z nami vedno taktično in lojalno. Gospodarilo se je dobro in tudi idealne smeri zbornice so bile vedno zastopane dostojno, odločno in stvarno. Splošno se priznava, da je ljubljanska delavska zbornica v državi najboljša. Mnogo boljše kot druge zbornice v državi.

Zakaj pa v ostalih mestih države narodni delavci niso zadovoljni z delom zbornice?

Na shodu v Trbovljah je tov. Juvan na izizvanja marksistov pojasnil delavcem, zakaj pa v ostalih krajih države narodni delavci niso zadovoljni z delovanjem zbornice. Povedal je, da imajo marksisti v vseh zbornicah izven ljubljanske absolutno moč in da po večini nikjer ne pustijo, da bi bile v zbornicah zastopane tudi narodne in druge nemarksistične strokovne organizacije. V teh zbornicah se razmeče veliko denarja samo v agitacijske svrhe in plače nameščencev so tako visoke, da niso v nikakem razmerju s plačami privatnih nameščencev. Poleg tega je brez potrebe nastavljenih veliko preveč nameščencev, ki so seveda sami marksisti. Zahteva narodnih delavcev je, več kontrole v zbornice s pripustitvijo manjšinskega zastopstva.

Besede tov. Juvana so v marksističnem tisku izvale močno polemiko in »Delavska politika« in »Delavec« nista mogla kaj, da ne bi napadla narodne delavce s psovskami, ker so branili dobro in pravično gospodarstvo tudi v delavskih zbornicah izven Slovenije.

Sedaj se oglašajo tudi sodrugi iz Beograda. Poslali so popravek, kjer trdijo, da naše navedbe o veliki potrošnji delavskega denarja v njihovi zbornici niso resnične in da tudi upravni izdatki niso tako visoki. Podatke o upravnih potrošnji beograjske delavske zbornice smo vzeli iz delavskega lista

»Rad i trud«, ki piše v svoji 10. številki to-le:

»U čemu je »Socijalizam« naših »Socijalista«?

Izvod iz budžeta Beogradske Radničke Komore za vreme od 1. VIII. 1929 g. do 31. VII. 1930. g. (za jednu godinu).

Za 4 služitelja i 24 činovnika sa još nekoliko svojih u unutrašnjosti, u stvari za 28 agitatora amsterdamskog pokreta u našoj zemlji, naša jugoslovenska radnička klasa obavezno je isplatila:

Plate:

a) Sekretaru (Luki Pavićeviću) Din 72.000; b) zamenjeniku sekretara (Bešliću) biv. kroj. majstoru Din 51.000; v) delovodji (Lukinom kumu) Din 46.000; g) privrednom »inspektoru« Din 46.000; d) statističaru Din 37.000; dj) knjigovodji Din 41.580; e) bibliotekaru Din 24.000; z) referentu za rudarstvo Din 30.000; z) administrativnom pisaru, arhivaru Din 24.000; i) pisaru statističkog odeljenja Din 21.600; j) dva daktilografa Din 39.000; k) dnevnikaču Din 25.000; l) dva služitelja Din 46.000; povereniku Skoplje (biv. kafedžija) Din 46.680; povereniku Niš (biv. šnajderskom majstoru) Din 36.000; povereniku Kragujevac (biv. šnajderskom majstoru) Din 41.580; povereniku Leskovac Din 30.000; povereniku Paraćin Din 30.000; povereniku Čačak Din 14.400; povereniku Zaječar Din 14.400; povereniku Podgorica Din 14.000; povereniku Kruševac Din 9.000; pisaru poverenika Skoplje Din 14.000; služitelju poverenika Niš Din 18.000; central. sekretar Din 180.000; dijerne, putovanja, honorari, ekskurzije, sportovi Din 463.400; osiguranje i porezi činovnika (plaća komora) Din 110.000; svega dinara 1.539.640 i slovima dinara jedan milion pet stotina trideset devet hiljada šest stotina četrdeset.

Iz navedenih številk sledi, da je potrošek za upravo Delavske zbornice v Beogradu ogroman in razmetavanje delavskega denarja. Navedene številke so tudi točne in jih gospodje okoli beograjske zbornice niso popravili v listu »Rad i trud«, pač so pa poslali nam popravek z grožnjo o sodnji. Sedaj čakamo, da gospodje iz beograjske zbornice pošljejo še enkrat popravek in izpodbijejo pri nas trditve »Rada i truda«, če jih že v Beogradu ne upajo, ali nočejo.

Beograjska zbornica naj odgovori:

1. Ali ima nastavljenih toliko nameščencev kot navaja »Rad i trud«?

2. Ali je res, da znašajo upravni stroški 1.539.640 dinarjev.

Ko dobimo ta odgovor, se pa pogovorimo naprej!

Naše javne borze dela

O veliki brezposelnosti v rudarskih revirjih in o tem, da v naših rudnikih sploh ni brezposelnega skrbstva, govorimo na drugem mestu.

Za ostalo brezposelno delavstvo so poklicane skrbeti Javne borze dela, osnovane na osnovi čl. 110. finančnega zakona za leto 1922/23 in uredbe o organizaciji posredovanja dela, dajanja neposredne podpore brezposelnim delavcem in dajanja cenjenih posojil za zidanje delavskih stanovanj.

Javne borze dela predstavljajo pri nas začetek brezposelnega skrbstva. Naj povemo, da ta začetek nikakor ne zadošča in so potrebne spremembe.

Spremeniti je treba predvsem določbo, da se mora dajati 55% vseh od Javnih borz dela zbranih sredstev za grajenje malih stanovanj.

Razumljivo je, da je prišla v času, ko je bilo pomanjkanje stanovanj eno najbolj perečih vprašanj, ta določba v ured-

bo. S takšno določbo bi se bilo lažje za daljšo dobo spoprijazniti, ako bi se uporabljale vsaj anuitete v stanovanja investiranih rezerv za prave namene borz dela. Ako bi se bilo to v uredbi tako uredilo, bi bilo investiranje denarja borz dela v hiše mnogo lažje opravičljivo.

Naj pokažemo to na primeru. Stanovanjski rezervni fond Javne borze dela v Ljubljani znaša danes okrog 5 milijonov dinarjev. Ako bi se obrestoval ta denar po 4% in bi se vračalo na dolg po 4%, bi znašal za dolgo dobo let dohodek Javne borze dela iz tega naslova letno Din 400.000. Ta znesek bi se lahko porabil za prave namene borz dela. Čezmerna štednja v prvih letih bi dala borzam dela izredne dohodke od obresti v kasnejših letih.

Po uredbi pa se imajo uporabljati tudi anuitete stanovanjskega fonda za stanovanjske svrhe. S tem se sredstva za prave namene borz dela trajno odtegujejo.

Razmetavanje delavskega denarja

Uprave delavskih zbornic delujejo komaj nekaj let. Ustvaritev delavskih zbornic se je morala boriti z velikimi težavami. Delavske zbornice so imele vse polno sovražnikov, ki so komaj čakali, da bi delovanje delavskih zbornic onemogočili in da bi prepričali mero-dajne faktorje, da delavske zbornice sploh niso življenja sposobne.

Vedno in v vsakem slučaju smo stali na braniku za obstoj in razvoj delavskih zbornic. Vedno in v vsakem slučaju smo branili delavske zbornice predvsem pred intrigami, ki so izhajale iz bivšega političnega trenja v državi. Kjerkoli smo imeli vpliv, smo uveljavili naziranje, da se mora delavske zbornice pustiti v miru, da lahko

ustvarjajo in dobe predpogoje za uspešen razvoj. Ne samo to. Vedno smo bili za složno delovanje vseh strokovnih organizacij v delavskih zbornicah in svojim zastopnikom smo vedno nalagali dolžnost, da morajo pri delu v delavskih zbornicah imeti pred očmi izključno le interes delavske zbornice kot celote in interes vseh delavcev in nameščencev in ne mogoče samo interes in prestiž svoje organizacije in svojih članov.

Ta svoja naziranja smo zvesto izvrševali v ljubljanski delavski zbornici. Ako smo bili tudi kdaj nezadovoljni, smo to svoje nezadovoljstvo izrekli le na internih zborničnih sejah, varovali smo se pa izreči kdaj kako nepovoljno

Četudi je ostala skrb za zdrava delavska stanovanja tudi še danes pereče socialno vprašanje, je treba imeti pred očmi, da so sredstva borz dela premajhna, da bi se mogla odtegovati njih sredstva trajno za namene, ki nimajo s posredovanjem dela in podpiranjem brezposelnosti neposredne skupnosti.

V očigled težki brezposelnosti, ki jo preživljajo vse stroke, postaja taka politika prevelike štednje nevzdržljiva.

To čutimo še v vsakodnevni praksi.

Institucije, katerih glavna naloga ni skrb za brezposelne, — kakor mestne občine, svobodne strokovne organizacije, delavske zbornice, postajajo pod pritiskom razmer v brezposelnem skrbstvu tako važen faktor, kakor institucije, katerih glavna svrha bi morala biti brezposelno skrbstvo, — medtem, ko store borze dela, ovirane po uredbi, pravilnikih in birokratskih predpisih, za omiljenje brezposelnosti veliko manj, kakor bi s svojimi sredstvi lahko.

Že sama uredba nam, kakor smo rekli, v glavnem pojasnjuje, zakaj je tako. Zaključni račun Javnih borz dela za leto 1929, ki leži pred nami, pa nam kaže, da so se v izvajanju slabe strani uredbe še so se vizvajanju slabe strani uredbe še pojačile.

Vse Javne borze dela v državi zbirajo nekaj nad 10 milijonov dinarjev. (Ako misli kdo, da je to mnogo, naj računa s tem; da je zbrano to od pol milijona delavcev in da so izgubili na mezdah leta 1930. samo v trboveljskem revirju parkratni iznos te svote.)

Po uredbi bi se imela razdeliti ta svota tako-le: 1.35 milijona za administracijo, 2.7 milijona za brezposelne podpore, 0.27 milijona za rezervni fond Centralnega odbora, 0.18 milijona za administracijo Centralnega odbora, 5.5 za grajenje enodružinskih hišic.

Glason računskega zaključka so izdale vse borze dela l. 1929. za brezposelne podpore Din 2,778.219.55, kar bi odgovarjalo uredbi. — Za administracijo so izdale Din 2,840.494.20, torej več, kakor je po uredbi predpisano. Pripomniti pa moramo, da je to prekoračenje razumljivo in upravičeno.

Dobra administracija brez borz dela se s kvoto, ki je predpisana v uredbi, ne da izvesti. Zlasti je še danes popolnoma nezadostno urejeno vprašanje iskanja delovnih prilik in stikov s poslodavci, četudi je to najmanj tako važno, kakor registriranje brezposelnih. Za izgraditev te važne panoge navadno nedostaja kreditov. So slučaji, ko štednja ni štednja. To bomo še pokazali v drugem delu te razprave, ko primerjamo posredovalne uspehe naših borz dela.

Plače pri Javni borzi dela so nizke. Tudi to ima lahko senčne strani, ker se bodo ljudje z iniciativo in organizatoričnimi sposobnostmi, ki so tudi tu potrebni, te težke službe izogibali.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani znašajo redni dohodki po odbitku stroškov za pobiranje doklad okrog 1,900.000 Din. Ta Javna borza dela sme uporabiti po uredbi:

260.000 Din za administracijo, 515.000 dinarjev za podpiranje brezposelnih, 51 tisoč dinarjev za rezervni fond Centralnega odbora, 34.000 Din za administracijo Centralnega odbora, 1,040.000 Din za stanovanjski fond.

Porabila pa je:

Din 477.616.82 za administracijo; 328 tisoč 14 dinarjev za podpiranje brezposelnih.

Tudi tu ne grajamo iz razlogov, ki smo jih zgoraj omenili, izdatkov za administracijo. Posebno pozornost pa zasluži štednja pri podporah.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani se je porabilo za podpiranje brezposelnih le 68 % po uredbi normirane svote ali 17 % svote, ki se pobira od delavstva za vzdrževanje borz dela in podpiranje brezposelnih.

Vkljub temu, da se sme trošiti za brezposelne podpore prentezek odstotek, — se v Ljubljani ni izrazil niti ta odstotek!

Razumljivo je, da je to nenormalno in nevzdržljivo. Zlasti, ko vemo, kako silna je bila v tem letu brezposelnost in s kakšnim pritiskom na delavstvo so bili ti rezultati doseženi.

Pripominjamo, da je Centralni odbor za posredovanje dela v načelu že osvojil stališče, da pri razdelitvi ključa, kakor

ga predpisuje uredba, ne bo mogoče vztrajati.

Budžeti za l. 1929. predvidevajo, da imajo izdati Javne borze dela na brezposelnih podporah Din 5,401.079. — Dejanjsko pa so izdale le Din 2,778.220.55 ali le 51.3 % predpisanega budžeta. To se pravi, da se v praksi načelne smernice Centralnega odbora niso izvedle.

Pri ljubljanski Javni borzi dela je znašal budžet za brezposelne podpore 825 tisoč dinarjev. Izplačalo pa se je le za Din 328.014 ali 40 % predpisanega budžeta.

Da ne bi kdo mislil, da v letu 1929. na področju dravske banovine ni bilo velike brezposelnosti, naj navedemo nekaj drugih števil: Leta 1929. je izdala Mestna občina ljubljanska za v Ljubljano pristojne brezposelne nad 290.000 Din brezposelnih podpor. Delavska zbornica, ki svojega budžeta ne more tako koncentrirati v eno svrhu, kakor borze dela, je izdala za podpore brezposelnim nad 150 tisoč dinarjev. Svobodne strokovne organizacije, v katerih je organiziran samo manjši del delavcev in ki si stavljajo mnogo drugih svrh, so izplačale isto leto na našem teritoriju nad 400.000 Din za brezposelne podpore.

Iz vsega tega se vidi, da prevelika štednja na tem polju ni posledica zmanjšanja brezposelnosti. Glavni vzrok za to je iskati pač v uredbi sami in v tem, da se niti organi Centralnega odbora, niti borze dela niso držale načelnih smernic Centralnega odbora, ki so šle za izboljšanje slabih strani uredbe. Borze dela so izdelale v tem pogledu še zadovoljive budžete. Toda teh budžetov pri izvajanju niti od daleč niso držale. Nadzorstveni organi Centralnega odbora, kakor izgleda, tega niso grajali, četudi je to ostre graje vredno. Mislimo, da je treba tozadevno prakso spremeniti in da je tudi v uredbi sami določiti, da se da za podpiranje brezposelnih na razpolago večja sredstva.

Glede načina izplačevanja podpor priporočamo de lege ferenda, da bi se uvedel v svrhu kontroliranja brezposelnih takozvani gentski sistem. Ta sistem obstoja v tem, da izplačujejo svobodne podporne organizacije svojo podporo preko blagajn Javnih borz dela in da dodajajo borze dela k takim podporam svoje podpore. S tem bi dobili učinkovit kontrolni sistem, mnogo bolj učinkovit, kot so razna občinska potrdila, ki so gola birokratična formalnost. Sama formalnost je n. pr., če zahteva Javna borza dela v Ljubljani od ljubljanskega župana potrdilo, da je prosilec za brezposelno podporo v resnici brezposeln. Taka potrdila služijo samo za preveljevanje odgovornosti.

Da ne zamolčimo v naši kritiki ugodnih strani sedanjega poslovanja borz dela, naj dodamo, da ima prevelika štednja, ki jo na eni strani grajamo in za katero mislimo, da trajno ni vzdržljiva, tudi svoje dobre strani. Vse borze dela imajo zbrane velike rezerve, s katerimi bodo mogle zgraditi one ustanove, ki jih za svoje pravilno poslovanje potrebujejo. A ravno, ker so te rezerve zbrane, je treba podporne funkcije borz dela povečati.

Drugi glavni namen borz dela je posredovanje služb.

Poglejmo, kakšne rezultate so dale tozadevno l. 1929. naše javne borze dela (na podlagi v Radnički Zaštitni objavljenih mesečnih poročil).

Leta 1929. se je zglasilo na borzah dela in njih ekspoziaturah:

Pri Javni borzi dela	Delavcev	Pacientov	Dela dobilo delavcev
Beograd	40.254	11.118	9.698
Zagreb	70.811	13.811	9.638
Ljubljana	26.333	26.408	16.307
Sarajevo	17.176	3.652	876
Novi Sad	20.225	4.475	3.039
Split	11.725	1.405	1.444
Skupaj	186.524	60.869	41.002

Iz teh števil se vidi, da je šlo preko borz dela ogromno število 186.524 delavcev. (Primerjajmo s tem številom svoto 2.7 milijona Din, ki je bila na razpolago za podpore!)

Dalje se vidi iz teh števil, da nekatere borze dela to leto še nikakor niso zaslužile svojega imena, ker so bili njih stiki s poslodavci vse premalo izgrajeni. Temu primerni so tudi posredovalni uspehi.

Če primerjamo upravne stroške s posredovalnimi uspehi, je stalo eno posredovanje:

V Beogradu 22 Din, v Zagrebu 32 Din, v Ljubljani 14.7 Din, v Sarajevu 128 Din, v Novem Sadu 101 Din, v Splitu 100 Din.

Privatne posredovalnice zahtevajo v Ljubljani za posredovanje 20 Din. Po

tem merilu bi bilo treba ocenjevati vsaj deloma primernost upravnih stroškov.

Ce se bo puščalo to popolnoma iz vida, se mora ubiti vsa volja do vršenja glavnih nalog borz dela.

Zakonite pravice delavskih zaupnikov

Koncem meseca marca t. l. je g. inšpektor dela iz Zagreba na poziv podjetja pregledal tovarno vagonov v Brodu. Pri tej priliki je ustmeno izjavil, da delavski zaupniki ne uživajo nobene zakonite zaštite, ker so zaupniki po njegovem mnenju — kot vsako drugo društvo, tamburaško, pevsko itd. in da se zaupnike lahko tudi vsaki čas odpusti. Ravnateljstvo podjetja je nato tudi takoj odpustilo iz službe delavske zaupnike s predsednikom na čelu. Proti temu postopku zagrebškega g. inšpektorja dela so se delavski zaupniki potom Delavske zbornice pritožili na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, ki je nato izdalo tole rešitev:

»Gospodin Ministar Socijalne Politike i Narodnog Zdravlja svojim rešenjem St.

Br. 32667. od 21. VIII. t. g. rešio je da Inspekcija Rada u Zagrebu opozove usmena i pismena naredjenja o dokinu mandata radničkih poverenika. Ganca i drugova i to iz razloga što je ustanovljeno da za ta naredjenja nije bilo mesta i potrebnih dokaza, te preduzeće naredi da dotične poverenike uposl, a za izgubljenje nadnice iste uputi na redoviti put pravde.

Z odločbo gospoda ministra so dobili delavski zaupniki zadoščenje za protizakoniti odpust iz službe. Na osnovi zakonitih določil bodo zaupniki tudi pred sodiščem uspeli, da jim podjetje plača izgubo mezd za čas, ko so bili odpušteni iz službe.

Vsepovsod brezposelni delavci

(Mednarodni pregled o brezposelnosti.)

Posebno močan porast brezposelnosti opazamo v Angliji, Nemčiji, Italiji, Avstriji, Poljski in v Ameriki. Četudi za Ameriko nimamo absolutnih števil, vendar lahko cenimo po odstotku sindikalnih članov, kako velika je brezposelnost v Ameriki. Brezposelnost je padla izmed velikih držav le v Rusiji. V mnogih državah, kakor n. pr. v skandinavskih državah, v Holandiji, Švici in na Francoskem se je spremenilo stanje nezaposlenih napram lanskemu letu neznatno. Naj bo kakor hoče z gospodarsko krizo, v zimskih mesecih je pričakovati porast brezposelnosti.

Po podatkih, ki smo jih dobili, prinašamo pregled o stanju brezposelnosti v raznih državah.

Avstralija. Po podatkih sindikatov, ki obveščajo o stanju brezposelnosti — in ki imajo okroglo 450.000 članov — je bilo ob koncu marca 14.6% članov nezaposlenih — napram 13.1% ob koncu decembra 1929 in 10.7% ob koncu marca 1929.

Belgija. Po podatkih 167 blagajn za podpiranje brezposelnih s skupnim članstvom 627.583, je bilo 2. avgusta 1930 leta 15.197 ali 2.4% vseh zavarovancev nezaposlenih in 48.515 ali 7.7% delno zaposlenih. Ti odstotki so znašali v pretečenem mesecu 1.9 in 6.5, ob začetku avgusta 1929, 0.6% in 2.5%. V avgustu je nezaposlenost naraščala tako, da je začetkom septembra bilo okroglo 19.000 zavarovanih popolnoma in 55.000 deloma nezaposlenih.

Kanada. Po poročilu statističnega urada, ki zavzema statistiko 7.357 podjetij z 1,042.710 zaposlenih oseb, je padlo število zaposlenih v juliju za 0.1%. Indeks zaposlenosti (1926 — 100) je bil 1. avgusta 118.8 proti 118.9 1. julija in 127.8 1. avgusta 1929.

Danska. Po podatkih sindikatov s skupnim članstvom 288.309 je bilo ob koncu avgusta 9.1% članov brezposelnih. Isti odstotek brezposelnih je bil tudi v pretečenem mesecu in ob koncu avgusta 1929.

Gdansk. Ob koncu julija je bilo prijavljenih pri institutu za posredovanje dela svobodne države Gdansk 15.330 gdanskih državljanov, ki so iskali dela, v pretečenem mesecu 14.975 in 9.007 ob koncu julija 1929.

Nemčija. V času od 1. do 15. septembra je naraslo število prijavljenih brezposelnih za 10.300 na skupno 2,983.000. Število oseb, ki prejemajo podporo od zavarovalnice za slučaj brezposelnosti je bilo 13. sept. 1,962.000 proti 1,916.590 15. avgusta in 894.366 15. septembra 1929.

Francija. Ob koncu avgusta je bilo pri javnih uradih za posredovanje dela vpi-

sanih 11.910 nezaposlenih proti 9.920 ob koncu julija in 7.297 ob koncu julija 1929.

Finska. Po podatkih javnih ustanov za posredovanje dela je bilo ob koncu avgusta 5.288 nezaposlenih proti 2.713 na koncu julija in 1.859 ob koncu avgusta 1929.

Anglija. Od približno 12 milijonov proti brezposelnosti zavarovanih oseb je bilo ob koncu avgusta 17.5% brezposelnih proti 17.1% ob koncu julija in 9.9% ob koncu avgusta 1929. 8. septembra je znašalo število nezaposlenih 2,139.571 t. j. 79.127 več kot v prejšnjem tednu in 989.879 več kot ob začetku septembra 1929.

Holandska. Po podatkih subvencioniranih brezposelnih blagajn z okroglo 414.802 člani, je bilo ob koncu julija 6.9% brezposelnih proti 5.5% v prejšnjem mesecu in 3.1% ob koncu julija 1929. Koncem julija je bilo pri 41 blagajnah prijavljenih 63.400 moških in 8.108 ženskih brezposelnih.

Italija. Število popolnoma brezposelnih, ki so prijavljeni javnim posredovalnicam za dela je znašalo koncem julija 342.061, število delno brezposelnih pa 24.209. V prejšnjem mesecu so bile te številke 322.291 in 21.887, na koncu julija 1929 pa 201.868 in 13.503.

Jugoslavija. Koncem julija je bilo prijavljenih pri borzah dela 7.236 proti 6.991 brezposelnih v prejšnjem mesecu in 7.652 koncem julija 1929.

Nova Zelandija. Po podatkih sindikatov, ki štejejo 53.814 članov, je bilo v drugem tromesečju 1930 10.9% članov brezposelnih, v prvem tromesečju 8.5% in 11.5% v drugem tromesečju 1929 leta.

Norveška. 15. avgusta je znašalo število brezposelnih, ki so vpisani pri borzah dela 12.923 proti 11.997 v juliju in 12.493 v avgustu 1929 leta.

Avstrija. 15. septembra je bilo v Avstriji 158.233 brezposelnih, ki so prejemali brezposelno podporo t. j. za 2000 več kot koncem avgusta. 15. septembra 1929 jih je bilo 104.947.

Poljska. Koncem julija je bilo prijavljenih pri borzah dela 194.279 brezposelnih proti 207.258 koncem junija in 99.000 koncem julija 1929.

Romunija. Število brezposelnih, ki so prijavljeni posredovalnicam dela je znašalo koncem julija 23.236 proti 22.960 koncem prejšnjega meseca in 3.909 koncem julija 1929.

Rusija. Koncem marca je znašalo število brezposelnih industrijskih delavcev, ki so prijavljeni posredovalnicam za dela, 1,153.500 proti 1,168.500 koncem februarja in 1,755.000 koncem marca 1929.

Saarsko področje. Od okroglo 384.000 delavcev, ki jih vodi statistika o brezpo-

selnosti, je bilo koncem julija 25.772 ali 6.7% brezposelnih.

Švica. Število brezposelnih je znašalo koncem avgusta 10.351 proti 10.161 koncem julija in 4.611 koncem avgusta 1929.

Švedska. Od 349.345 članov onih sindikatov, ki objavljajo podatke o brezposelnosti, je bilo koncem julija prijavljenih 27.170 brezposelnih.

Češkoslovaška. Po uradni statistiki je prejemale podporo za brezposelnost od okroglo 1.130.000 zavarovanih članov koncem junija 3.4% proti 3.8 v prejšnjem

mesecu in 1.6% koncem junija 1929. Uradi za posredovanje dela javljajo, da brezposelnost raste.

Madžarska. Koncem julija je bilo 19.081 ali 13.2% brezposelnih proti 13% v prejšnjem mesecu ali 9.3% koncem julija 1929.

Amerika. Po poročilu ministrstva za delo, ki vodi statistiko 39.828 podjetij z okroglo 4.711.900 zaposlenih oseb, je padlo število brezposelnih v avgustu za 1.4%. V zadnjem času je brezposelnost zopet nekoliko narasla.

Razmetavanje delavskega denarja

Pod to rubriko, v 9. številki na 2. in 3. strani »Dela« od 25. oktobra t. l. izšel je članek, ki kritizira razsipavanje delavskega denarja, katero vrše Delavske zbornice, in med drugim pravi:

»Kako rečeno pa ne more biti Delavska zbornica v Ljubljani zaenkrat glavni objekt kritike o delovanju Zbornic v državi sploh.

Hujše je n. pr. v Beogradu, kjer trošijo za osebne izdatke eden in pol milijona dinarjev, in kjer imajo ljudje, ki sploh ne uradujejo, po 3000 do 4000 dinarjev mesečno.

Ker odnoseče se na Delavsko zbornico v Beogradu ne odgovarja resnici, prosimo Uredništvo »Dela«, da v prvem rednem izdanju časopisa »Delo« na odgovarjajočem prostoru natisne sledeče:

1.) Da je z budgetom te Zbornice za leto 1929 in 1930, za prejemke vseh nameščenecv, poverjenikov in dnevnicarjev, kakor tudi na njihova napredovanja bila določena vsota od dinarjev 859.520, a v resnici za to budžetsko leto potrošeno je, dinarjev 741.660.98.

Razen plač, v budžetu so določene druge pozicije, katere bi se mogle tolažiti kot osebni izdatki sploh. Te pozicije se nanašajo na skupščine, ankete, seje, delegacije, inspekcije in zava-

rovanje nameščenecv. Skupna vsota za te svrhe je bila določena v l. 1929-30 na Din 281.400, a izplačano je stvarno Din 160.107.83, kar iznosi s plačami vred Din 901.768.81. Torej skoraj za 600.000 dinarjev manj kot je v omenjenem članku natisnjeno.

2.) Da v naši Zbornici ni nobenega nameščenca, bodisi uradnika, poverjenika, služitelja ali pa dnevnicarja, ki bi prejemal mesečno po 3000 do 4000 dinarjev plače, a da ne bi ves določen delovni čas posvetil uradovanju po poslih Delavske zbornice.

Uverjeni smo, da je Uredništvo »Dela« le na podlagi iz Beograda prejetih netočnih informacij, moglo proti naši Zbornici napisati takšne neresnice, to mi se zadovoljimo zaenkrat s tem, da uredništvo natisne tale popravek, a v nasprotnem postopanju uredništva, bilo nam bi žal, ker bi bili primorani obrniti se na sodnijo.

St. 6331.

Beograd, 30. oktobra 1930.

RADNIČKA KOMORA
Beograd

Zastp. tajnika:
Belić

Predsednik
Negoslav Ilić

Zdravniška služba v socialnem zavarovanju

V knjižici »Važno vprašanje našega delavskega zavarovanja«, katero je založil in izdal okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, ima posebno poglavje naslov: Zdravniška služba. Zaradi splošne načelne važnosti tega vprašanja prinašamo en odlomek iz tega poglavja:

Bolniško zavarovanje je v prvi vrsti namenjeno zdravljenju članov in svojcev, šele v drugi vrsti temu, da nudi denarno pomoč. Tudi v neugodnem zavarovanju igra zdravljenje ponesrečenih oseb izredno veliko vlogo: čim boljše zdravljenje, tem manjšo delanemožnost zapusti nezgoda.

Organizacija dobre zdravniške službe je najtežji problem v bolniškem zavarovanju. Ta problem je zlasti težak, ako je priznavanje denarnih podpor odvisno od zdravnikove izjave o delanemožnosti člana. Zaradi te medsebojne zveze so mogoči slučajji, da član ni bolan zaradi bolezni, ampak da hoče biti bolan samo zato, da bi dobil denarno pomoč, bodisi zaradi tega, ker je brezposeln, bodisi ker je delomržen ali ker hoče iz drugih razlogov zavarovanje v svojo osebno korist izkoristiti. Žalibog je še vedno zelo razširjeno mnenje med članstvom, da je zavarovalna ustanova nekako tretja, izven koristi članstva stoječa oseba, katero je treba oškodovati, kjer in kolikor je to le mogoče. Zvesti, da je zavarovalna ustanova le last delavstva samega, ni, ali pa je ta zavest površna.

Vsako oškodovanje zavarovanja je oškodovanje delavstva kot celote. V smeri tega spoznavanja je treba še mnogo vzgoje k disciplini, treba je utrditve moralne moči posameznika in

celote. Ako bi ne bilo nevarnosti izkoriščevanja zavarovanja po brezvestnih osebah, bi mogla biti zdravniška služba urejena na najidealnejši način: uveljaviti bi se mogla prosta izbira zdravnikov po članih brez kakršnekoli omejitve. Osnovni predpogoj za ta sistem zdravniške službe je najpopolnejša moralna kvaliteta tako članov kakor zdravnikov in drugih činiteljev. Ta predpogoj ustvarjati pa so dolžni vsi. Več sredstev za dosogleda cilja imajo v rokah izven urada stoječi činitelji: šole, univerze, socialna naobrazba, strokovne organizacije, strokovna združenja zdravnikov, zakonodaja itd.

Današnja doba je težko in grobo materializirana. Lepih, pristranskih, etičnih in moralnih odnosov v sožitju posameznika do posameznika je malo. Porušen je tudi tradicionalni očetovski odnos zdravnika do pacienta. Onega prekrasnega duševnega doživljanja, ko je veličastnost zdravnikove postave v ordinacijski sobi, pred bolniško posteljo ali ob operacijski mizi vzbudila občutek spoštovanja, ljubezni, zaupanja, vere in strahu, ni več. Razmerje globoke intimnosti je porušeno. Manjka pristranskih, zelo pogosto na obeh straneh. Mnogo krivde na tem brez dvoma nosi tudi socialno zavarovanje samo, ki je poleg nebroj dobrih strani prineslo tudi nekaj slabih, ki so pa žalibog zelo učinkovite. V podrobno analizo duševnega življenja v socialnem zavarovanju, zlasti v razmerje zdravnika do pacienta se ne moremo spuščati. Le nekaj važnejših momentov hočemo omeniti, da javnost bolje razume motive sedanje organizacije in izvajanja zdravniške službe v socialnem zavarovanju.

Bolnik socialnega zavarovanja ne pride k zdravniku vedno kot k zdravniku, ampak le k osebi, od katere ne išče zdravja in duševnih tolažil, pač pa le denarno podporo. Duševno je razumljivo, da v takem slučaju pride do konflikta, ako zdravnik hoče biti le zdravnik in delati po svoji vesti. »Bolnik« je z zdravnikom nezadovoljen, ako ni podpore dobil, drugim njegovim besedam ne verjame; hoče biti na vsak način bolan. Avtosugestija je tako močna, da se tak pacient dejansko čuti bolnega, na bolezni seveda, za katero ni zdravniške pomoči. Edini lek za take »tudi-bolezni« je samo vzgoja v smeri utrjevanja zavesti, da je bolezen eno, denarna podpora je pa drugo, in da zaradi denarne podpore same nihče bolan biti ne sme. Taki »pacienti«, tudi če je njih število majhno, s sirovo silo rušijo temelje etično-očetovskega odnosa zdravnika do pacienta. Vse ulice in vsi kraji so polni njih zabavljanja, kako je ta zdravnik »zanič«. In glas se raznaša dalje naokoli. Tako kvarjenje avtoritete, poštenosti in vestnosti zdravnika po brezvestnih osebah ubija dobro voljo, potrpežljivost in vdanost zdravnika do službe. Tako postopanje kvari splošen ugled zdravnika. Zato niso redki slučajji, da dobri zdravniki nočejo sprejemati službe v okviru socialnega zavarovanja, ker nočejo biti predmet neuteemeljenih napadov. Dogodili so se celo slučajji, ko je »pacient« zdravnika dejansko telesno ogrožal. Taki pojavi silijo k previdnosti in strogosti. Pacienti, seveda le brezvestni in spekulativni, sami ustvarjajo ono razpoloženje med zdravniki, ki se rado izraža v tem, da se zdravnik ob pogledu na pacienta dostikrat vpraša predvsem: »Bog ve, če temu sploh kaj manjka«, mesto da bi se vprašal: »kaj mi manjka« in »kako bi mu pomagal«.

Zdravniška pomoč je v našem zavarovanju popolnoma brezplačna, brez kakršnihkoli omejitev ali posebnih stroškov. To zavaja k lahkomišelnemu uporabljanju zdravniške pomoči za vsako malenkost, za katero pacient, ako bi moral plačati zdravnika sam, ne bi iskal zdravnika. Mnogi pacienti so histerični, si domišljajo najrazličnejše bolezni, katerih nimajo in letajo k zdravniku ter od njega zahtevajo vse mogoče, česar ne bi storili, če bi morali sami plačati. Duševno življenje zdravniške službe v delavskem zavarovanju ruši tudi delna zavest članstva, kakor da je zdravnik njihov sluga, ne pa gospod, ki naj ima ključ od vrat v zdravje ali v smrt. To psihološko razpoloženje članstva navadno izraža z besedami: »saj ga tako mi plačamo«. Ne pomislijo, da dobre zdravniške pomoči sploh ni mogoče plačati, ker je zdravje neprecenljive vrednosti; ne pomislijo, da delo mora biti plačano. Žalibog je zavarovanje tudi v tem pogledu storilo svojo slabo stran: pogosto se v zavarovanju vrednost zdravja in življenja izraža v višini odstotka delanemožnosti ali v višini denarne podpore. Tako je tudi neprecenljiva in nenadomestljiva vrednost zdravja in življenja prevlečena s tančico materialistične barve. V taki miselnosti član pozabi, da je prišel k očetu in človeku, od katerega naj dobi dobro pomoč, in se obnaša diktatorsko, zapovedujoče, izsiljujoče, izživajoče in grozeče. Član sam blati vrednost zdravniške službe, zdravnikovo dobro voljo in njegov najboljši namen, da sočloveku stori dobro. Žalitev zdravnikov ni nikjer tolika kakor v socialnem zavarovanju. Pod takimi razmerami je treba mnogo truda, samozatajevanja in ljubezni do stvari, da se zdravniška služba vzdržuje na potrebni višini. Vsi, taki in podobni pojavi v privatni praksi odpadejo. Pacient se tu zaveda, da išče pomoči, s strahom prihaja k zdravniku, ceni delo zdravnika in ker mora delo plačati, zato tudi zdravnika spoštuje. V privatni praksi bolnik ve, da zdravnik ne more delati čudežev, veruje v zdravnikove besede. V zavarovanju bolnik zdravnikovega dela ne ceni, ker neposredno ničesar sam za delo ne plača; je napram zdravniku nezaupljiv. Je že tako: čim dražja je kaka stvar, tem večje zaupanje ima človek vanjo. Član sugestivno pod vti-

som svojega duševnega razpoloženja prične zdravniku podtikati stvari: da se »premalo zanima zanj«, da je »za nič« itd.

Vsaka organizirana stvar ima gotove formalne predpise, ki so potrebni v zaščito splošnih interesov. Človek formalnosti sovraži in se jim nerad podredi. Smatra jih za žalitev. Člani in delodajalci formalne predpise prezirajo, postopajo samovoljno, proti vsaki disciplini; s tem pogosto zaidejo v postopanje, ki je proti predpisom zakona. Zahtevajo pa vključ temu od urada in zdravnikov dajatve, katerih urad in zdravnik dati ne more in ne sme, ker zakon to prepoveduje. Nikjer utemeljena samozavest, mnogokrat komodnost in brezobzir napram ugledu in važnosti zdravnika prav sirovo ruši ono idealno razmerje, ki naj bo med zdravnikom in članom.

Pogosto je čuti pritožbe, da zdravniki nočejo delati obiskov na domu. Zahteve po obiskih na domu so se razpasle v nevarne meje. Obisk na domu stane in urad nima denarja samo za to vrsto dajatev. Tudi pri obiskih na domu je treba ekonomije in iste omejiti samo na one slučajje, v katerih bi pacient klical zdravnika na dom, ako bi obisk sam moral plačati. Javen denar je ravno tako sveta lastnina delavstva, kakor je sveta zasebna denarnica posameznika. Nikjer ne sme biti lahkomišelnega razmetavanja. V kakšno razpoloženje naj pride zdravnik, ki je nujno klican na dom, ko pa pride, ni »pacienta« doma, ker je »slučajno« šel nekam ven in ni mislil, da bo zdravnik takó hitro prišel. Zdravnik potem tudi v res nujnih slučajjih v nujnost ne veruje. Pri takem omalovaževanju poslanstva in svetosti zdravniške službe so razumljive besede nekega kritičnega in dobrega zdravnika: »v najhujšem slučaju grem raje kameleje drobit na cesto, kakor pa jest kruh zdravnika bolniškega zavarovanja«. Dober zdravnik, katerega skrb za materialni obstoj ne sili v službo bolniškega zavarovanja, beži od te službe in prepušča mesto drugim zdravnikom, pač na škodo zavarovalnega članstva samega. Kdor dene roko na srce in se kritično poglubi v trpljenje zdravniške službe v bolniškem zavarovanju, mora priznati, da je mnogo slabega v zdravniško službo bolniškega zavarovanja prinesla slaba vzgoja članstva, njegova nemoralna, njegovo nepojmovanje poklica zdravnika.

V knjiži »Der Arzt und seine Sendung« od dr. E. Lieka čitamo: »Dve tretjini zdravniških storitev na račun bolniškega zavarovanja je nepotrebni. Pregledati je treba samo evdenice zdravnikov in jasno bo, s kakšnimi malenkostnimi obolenji se mora zdravnik bolniškega zavarovanja dostikrat pečati.« Situacijo v bolniškem zavarovanju in v zdravniških storitvah drastično karakterizira neka druga izjava, ki pravi: »Glavni vzrok nepotrebnih storitev v bolniškem zavarovanju leži v znatni meri v tem, ker so storitve in dajatve brezplačne. Znano je namreč, da se na veseljah, kjer je pijača in jedaja in jed prosta, mnogo več poje in popije, kakor tam, kjer mora vsak gost svoj račun sam plačati!«

Vse te kratke ugotovitve nosijo v sebi nevarnost razvrednotenja zdravniške službe. Podana je nevarnost, da ista postane mehanična, površna, brez duševnosti in srčnosti. Nemožnost zdravniške storitve ekonomizirati in omejiti na slučajje dejanske potrebe, nemožnost doseči, da bi le zdravstveni in ne gospodarski interesi silili člane v ordinacije, neugnana želja članov po zdravljenju, vse to in še mnogo drugega ogroža finančni položaj zavarovanja, onemogoča dobro ureditev zdravniške službe. Čakalnice so prenatrpane, da mnogi zdravniki opravljajo tako rekoč akordno delo. Nameščanje zdravnikov pa tudi ne more iti v brezkončno število. Pri uradu je zbolel v letu 1928. vsak drugi član. Katerikoli drugi stan pogledamo, ki ni deležen obveznega zavarovanja, opazimo, da je število obolenj znatno manjše. Kaj je temu pojavu vzrok? Vse označene okoliščine skrivajo v sebi nevarno posledico: resnično potrebni bolniki pogosto ne morejo priti do prave pomoči.

Ta pojav skuša urad z raznimi protukrepi omiliti n. pr. z ustvaritvijo zdravniških komisij, z raznimi diagnostičnimi pripomočki, s specialističnimi ordinacijami, toda uspeh ni tak, kakor bi moral biti. Še huje so številke pri bratovskih skladnicah. Od iz-

kazanega članstva 16.003 oseb je bilo bolezenskih slučajev 15.812, kar znači, da je vsak zavarovaneec enkrat na leto obohel in bil okoli 10 dni bolan. Tudi ta pojav ne more biti utemeljen samo v težkem rudarskem delu.

Razmetavanje delavskega denarja

V današnji številki beremo, da se beograjska delavska zbornica vznemirja, kako je mogoče, da se narodno delavstvo pritožuje radi razmetavanja delavskega denarja v Delavskih zbornicah. Beograjska zbornica pa nima povoda biti vznemirjenim samo nad narodnimi delavci, ampak je lahko vznemirjena tudi nad mnenjem lastnih sodrugov, ki so z nami istega mnenja, kar se tiče gospodarstva v zbornicah na Hrvatskem in v Srbiji.

Znani srbski socialist Dragiša Lapčević je v dopisu, katerega je poslal dne 2. februarja 1927. g. ministru za socialno politiko med drugim navedel:

»Danes ima Delavska zbornica v Beogradu mnogoštevilni in nepotreben personal in to precej drago plačan: od 4000 do 6000 dinarjev mesečno s trinajsto plačo!...«

»Izven velikega števila nameščenecv v centrali, ima beograjska Delavska zbornica tudi veliko število plačanih poverjenikov v Skoplju, Nišu, Kragujevcu, Zaječaru itd., ki so tamkaj popolnoma odveč, posebno še, ker so iz teh mest tudi člani plenuma Delavske zbornice.«

»Končno, volitve v Delavsko zbornico beograjsko sploh se niso vršile, temveč je bila predložena ena sama lista, od ene grupe, ki je bila tudi proglašena za izvoljeno, potem ko so bili iz Delavske zbornice vrženi vsi ostali sindikati...«

»Mi razumemo plače, ali da se te ne oddaljijo preveč od plač delavcev in da se določijo samo za potreben personal. Tudi razumemo uprave Delavskih zbornic, ampak te morajo biti voljene. To kar je sedaj, sploh ne razumemo.«

Drugi nič manj znani sodrug Vitomir Korač piše v »Radničkem Glasu« pod naslovom »Zveneče zausnice« sledeče:

»Tako so tajniki Delavskih zbornic postali komisarji v delavskem pokretu. Pred vlado so nastopali kot »predstavniki delavstva«, a pred delavci so nastopali kot visoki pokrovitelji in branitelji delavskih interesov. Cilj vsega tega pa je bil: bogati osebnim prejemki, visoke plače, dnevnice, potni stroški itd. Poedinci so si zasigurali mesečne prejemke po 10.000 dinarjev v obliki plače, dnevnice, dodatkov na potne stroške, iz blagajne Delavskih zbornic in blagajne delavskega zavarovanja.«

»Ampak vzlic dohodkom mnogih desetih tisoč dinarjev, katere so zbornice imele, je njih delo zelo, zelo piškavo. Nekaj paradnih enket in kongresov brez globokejšega utisa na naše gospodarske prilike in na našo javnost. Nekaj piškavih publikacij v obliki poročila zbornice, v katerih je bil nanizan material, katerega so zbrale druge — delodajalske zbornice. Kako pa naj dajo Delavske zbornice nekaj globokejšega, če so njih pisarne pretrpane s personalom brez vsakih kvalifikacij in komaj napol pismenih. Kaj naj da pest nesreče na polju socialnega študija in intelektualnega dela?«

To niso naše besede. Tako sodijo o delu in gospodarstvu v Delavskih zbornicah na Hrvatskem in v Srbiji oni, ki so najbližji sodrugim in ki pošiljajo danes popravke nam. Kar svoje lastne pristaše naj raje popravljajo in naj ne izzivajo nas, ki smo bili po njihovih časopisih izzvani, da povemo svoje mnenje o gospodarstvu v Delavskih zbornicah v Zagrebu in Beogradu.

Nar.-strokovna zveza

VSTOPAJMO V SOKOLSTVO!

Na letošnji kongres in delegatski zbor sta sprejela resolucijo in sklep, da mora vsak član Narodne strokovne zveze postati obenem tudi član Sokola kraljevine Jugoslavije. Izvršujoč ta sklep, je Izvrševalni odbor naročil potom tajništva vsem podružnicam, da pozovejo članstvo, naj vstopa v Sokola. Nekateri podružnice so klic takoj razumele in se mu odzvale, nekatere pa tega še niso storile. Zato pozivamo tudi tem potom prav vse naše podružnice, da skrbijo, da se članstvo v kar največjem številu priključa k Sokolu. Posečati pa moramo telovadnice in predavalnice Sokola. Le na ta način postanemo pravi člani te naše vzor organizacije. Naše članstvo bo dobilo v telovadnici novih tovarišev, ki nas danes morda ne poznajo ali malo poznajo. Te naše nove tovariše bomo pritegnili pozneje v naše vrste, v vrste strokovno organiziranega delavstva in tako postanemo močna in nerazdružljiva enota. V krajih, kjer ni Sokola, naj naše podružnice Sokola čimprej ustanove. Podružnica na Lokah je to že storila in njej naj slede ostale. Za vse nas velja en klic: kdor član NSZ, ta Sokol.

† Julka Medja.

Pred kratkim je zadela našo jeseniško podružnico bridka izguba. Preminula je dolgoletna članica in zaupnica Julka Medja, delavka na Jesenicah. Pokojnica je bila rojena 11. febr. 1897 in je 1. febr. 1924 pristopila k naši organizaciji, kjer je ostala vse do smrti kot zvesta in redna članica. Po naravi je bila pokojnica tiha in skromna, in tako tudi v organizaciji, vendar pa jo je določila odločnost in zvestoba. — Pogreb pokojnice je pokazal, kako je bila priljubljena pri vseh na Jesenicah. Podružnica na Jesenicah jo je spremila na

zadnji poti s praporom in ji je na krsto položila tudi lep venec. Njenim preostalim pa je izplačala pogrebno. — Naši blagi in dobri tovarišici in sestri Julki bodi lahka domača gruda, njenim preostalim, posebno pa naši odbornici sestri Cilki, naše iskreno tovariško sožalje.

Smrtna kosa

Našemu prijatelju, predsedniku Zveze društev privatnih nameščenecv tovarišu Joško Zemljiču je pred kratkim umrl v nežni dobi 5 let sinček Bojanček, ki je bil kot edinec ponos in dika družine. Mladi Bojanček, ki je bil navdušen hribo-lazec in se je ponašal s tem, da je že bil vrh Triglava in na mnogih drugih hri-bih, je bil močan in zdrav in je podlegel kratki, a mučni bolezni. Dragemu tovarišu Zemljiču in njegovi soprogi naše tovariško sožalje, malemu Bojančku pa lahka zemljica.

ŽIRI.

V soboto 25. oktobra so se zbrali v posebni sobi Sokolskega doma v Žireh čevljarški pomočniki in drugi delavci iz Žirov, ki so prisostvovali seji pripravljalnega odbora NSZ. Na seji je poročal strokovni tajnik o pomenu strokovne organizacije in sklenilo se je na vsak način ustanoviti podružnico NSZ. Drugi dan, v nedeljo 26. oktobra, se je vršil informativni sestanek NSZ v dvorani Sokolskega doma. Na sestanku, ki je bil nenavadno dobro obiskan, je poročal tajnik tov. Kravos iz Ljubljane o delavskem položaju, o ustanovitvi Federacije narodnih strokovnih organizacij in o pomenu strokovne organizacije za delavstvo. Po temeljitim referatu tov. tajnika se je razvila debata, ki jo je prav spretno vodil predsednik pripravljalnega odbora tov. Pavel Zajc. Po debati je tudi sestanek so-

glasno sklenil, da se mora ustanoviti podružnica NSZ in je pooblastil tajništvo NSZ, da vloži pravila. V pripravljalni odbor so bili soglasno izvoljeni naslednji tovariši: predsednik Pavel Zajc, podpredsednik Jožef Oblak, tajnik Mrovlje Delfin, blagajnik Pavel Kopač, odborniki Ivan Bogataj, Matija Panomarenko, Jožef Kavčič in Rudolf Drmota. Pravila nove podružnice so že vložena in se bo v kratkem vršil ustanovni občni zbor. Našim dragim tovarišem v Žireh, katere s tega mesta toplo pozdravljamo, želimo prav obilo uspeha. Poskrbijo naj, da bodo vsi pomočniki in delavci iz Žirov pristopili k enotni jugoslovnski nacionalni organizaciji, ki edina nudi garancijo za boljše življenje našega delavstva.

ZABUKOVCA.

Rudarji tukajšnjega rudnika so se pričeli živahno zanimati za pokret nacionalnega delavstva in bodo ustanovili podružnico NSZ. V kratkem se bo vršil informativni sestanek, da se bodo rudarji seznanili z NSZ. Priredpriprave za sestanek ugodno potekajo in smo prepričani, da se bodo vsi narodno zavedni rudarji Zabukovce včlanili v narodno strokovno organizacijo.

ŠT. PAVEL.

Tekom meseca novembra bo tukajšnja podružnica priredila večji članski sestanek, na katerem bo povabila delegata centrale, da bo poročal o ustanovitvi Federacije nacionalnih strokovnih organizacij v Beogradu. Podružnični odbor je o tem že sklepal in bo v prihodnjih dneh razposlal vabila. Člane posebej opozarjamo na ta važni sestanek in jih prosimo, da se ga udeležijo polnoštevilno ter opozorijo tudi druge na ta sestanek. Št. Pavel je stal v našem pokretu vedno v ospredju in tudi sedaj hoče zavzeti mesto, ki mu gre. Vsi na sestanek!

LUČE PRI LJUBNEM.

Narodno zavedno delavstvo iz Luč in bližnjih krajev se je odločilo, da si ustanovi strokovno organizacijo in je pozvalo vodstvo NSZ, da to izvede. Vodstvo NSZ je odposlalo svojega tajnika na informativni sestanek, ki se je vršil v nedeljo 9. t. m. dopoldne v prostorih hotela »Ojstrica«. Mnogobrojnim zbranim delavcem je v daljšem govoru pojasnil naš tajnik pomen strokovne organizacije in se ob tej priliki tudi dotaknil vseh perečih delavskih vprašanj. Posebno je poudaril današnje stanje v državi in nalogo delavstva, ki mora doprinesiti žrtve, da se zgradi močna Jugoslavija. Lepemu govoru tajnika so sledili vsi navzoči z vidnim zanimanjem in se je po govoru tudi šlo takoj k delu. Izvolil se je pripravljalni odbor, v katerega so bili soglasno izvoljeni: tov. Ivan Breznik kot predsednik, v odbor pa: Franc Prek, Albin Breznik, Anton Funtek, Albin Špruk, Maks Petek in Ignacij Kocijan. Odbor je prevzel nalogo, da organizira delavstvo iz Luč in vse bližnje okolice. Naše novo pristopivše tovariše toplo pozdravljamo in jim želimo obilo uspeha.

MARIBOR.

Podružnica Narodno strokovne zveze v Mariboru je imela v nedeljo 16. t. m. dopoldne v prostorih gostilne »pri Vipavcu« na Frankopanovi ulici članski sestanek, ki je bil prav dobro obiskan. Sestanek je vodil predsednik podružnice tov. Ladislav Saje, poročal pa je na njem tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Poročevalec se je dotaknil vseh perečih delavskih vprašanj in poročal tudi o ustanovitvi Federacije v Beogradu. V nadenournem govoru je pojasnil nujno potrebo po močni narodni delavski organizaciji in pozval navzoče, da zastavijo vse svoje sile, da se vrste narodno zavednega proletarijata čimprej razširijo. Kdor je za veliko in močno Jugoslavijo, ta mora v vrste narodnih organizacij, kdor tega ne stori, ni prijatelj našega naroda. Sestanka so se udeležili tudi mnogoštevilni češki mojstri iz Maribora, ki si bodo v okviru NSZ ustanovili svojo sekcijo ter v njej delovali za dobrobit našega naroda.

Navzoče delavstvo je korak teh mojstrov iskreno pozdravilo. — Popoldne je delavstvo napravilo kratek izlet v okolico in prebilo nekaj uric v lepem razpoloženju. Ob tej priliki se je ponovno pokazalo, da so čim pogostejši sestanki nujno potrebni.

JESENICE.

V ponedeljek 27. oktobra so imeli marksisti javno predavanje, na katerem je imel glavno besedo sodrug dr. Topalović, centralni tajnik delavskih zbornic v Beogradu. Med drugim je obravnaval v predavanju o plačah delavcev. Naglašal je, da so slabo plačani in navajal primere, da imajo poljedelski delavci 6 dinarjev dnevno, v najboljšem primeru 10 Din dnevno. Mi smo čakali, da bo povedal tudi o svoji mesečni plači in dnevnicah in drugih dohodkih. Malo je delavcev, ki vedo, da ta gospod ne prihaja iz idealizma med delavstvo, temveč, da je mastno plačan. Prosimo, 10.000 dinarjev mesečno je že prav lepa plača poleg nestetih dnevnice in drugih honorarjev. Delavci sodrugi naj bi povedali, če to ni preveč za delavskega tajnika. Na predavanju nas je centralni tajnik delavskih zbornic, ki bi moral po svojem službenem položaju varovati strogo nevtralnost, nekoliko pobožal. Mi smo zanj »rumeni« in od kapitalistov plačani. Ni sicer s prstom pokazal na nas, a smo vsi vedeli, pri čem da smo. Iz vsega predavanja, ki ga je imel vrhovni vodja marksistov pri nas, smo razvideli, da je bilo prirejeno v gotovi namen. Marksisti kažejo neko nervoznost radi ustanovitve Federacije nacionalnih strokovnih organizacij v Beogradu in pregledujejo svojo armado po najvišjem generalu, ki svoje borce tudi z besedo miri in tolaži, da nevarnost ni prehuda. Saj se poznamo in vemo, kam pes taco moli. Nam je bilo žal, da je bilo mesto shoda samo predavanje in da je bila vsaka diskusija zabranjena, ker bi bili sicer vprašali jeseniške kovinarje, če so zadovoljni s položajem v delavskih zbornicah. Če se strinjajo z velikimi plačami svojih vodilnih sodrugov. Mi stradamo, drugi se pa na naš račun mastijo. Ali zato plačuje delavec iz težko prisluženega denarja delavske zbornice, da si voditelji marksizma delijo velike plače in izplačujejo bogate dnevnice. Če hoče marksizem imeti svoje agitatorje, naj jih sam plača, ne pa iz splošnega denarja. Tudi oblast bi morala nekoliko pogledati na prste marksistom. Naj povemo še, da je zaključil predavanje sodrug g. Jeram, ki nas je tudi »pobožal«. Pa nič ne de. Časi se spreminjajo. Pride še dan obračuna. Vsi do zadnjega v vrste NSZ. Dovolj smo močni, da se bomo znali braniti napadov. Vse pošteno delavstvo pozivamo, da se ne plaši psovka in napadov marksizma. Naša pot je pravilna. Mi ne iščemo pomoči ne pri Amsterdamu, ne pri Moskvi, doma v svoji državi jo iščemo, v Beogradu je naša centrala in naš up. Kdor gre preko Beograda in škili v nemški Amsterdam ali krvavo Moskvo, ni naš. Tovariši, bodite vselej pripravljeni v obrambo svojih pravic! — Jeseniški kovinar.

Loke pri Zagorju

Pri nas nismo imeli Sokola in smo bili v skrbeh, kako bomo ugodili zahtevi naše centrale, da se moramo včlaniti v Sokola. Da bi hodili v Zagorje k telovadbi, bi nam bilo nekoliko predaleč in tudi pretežko po težkem delu. Zato smo sklenili, da si sami ustanovimo Sokola. Sklicali smo na nedeljo dopoldne sestanek in povabili na ta sestanek zastopstvo zagorskega Sokola. Na sestanku smo poročali o sklepu NSZ, da je treba povsod tam, kjer ni Sokola, ustanoviti ga in šli smo na delo. Starosta zagorskega Sokola nam je dal vse potrebna navodila in izrazil svoje veliko zadovoljstvo, da se je delavstvo odločilo vstopiti v telovadnico. Podružnica v Lokah je ponosna, da se bo z njeno pomočjo ustanovil tudi na Lokah toli potrebn Sokol. Naše članstvo bo kompaktno vstopilo v Sokola kraljevine Jugoslavije in s tem dokazalo, da je narodno zavedno delavstvo pripravljeno podpreti vsako akcijo, ki je koristna narodu in državi.